

REDACTIONEEL

Een labyrint zonder minotaurus. Even een kaartje kopen en dan zorgeloos en zonder veel reserve rondlopen in een schijnbaar oneindig rijk van onbekende mogelijkheden.

Dit zou een beschrijving kunnen zijn van het ongekend succesvolle computerspelletje 'Larry', dat de verlokkingen en gevaren van een moderne stad voortvoert op het beeldscherm van de thuis-computer. Maar dit beeld wordt u hier, in het midden van dit tijdschrift, aangeboden in de vorm van een ontwerp voor een programmatisch bouwwerk, een Club voor Lotto-winnaars, gesitueerd in het obsoleet geworden havenfront van Amsterdam als onderdeel van een wereldtentoonstelling in 1999. Dit plan wil een evocatief beeld geven van een 'evengoed'-wereld, een wereld waaruit elke reële grens, ieder betekenisvol of waarde-vol verschil verdwenen is. De stad, ook de bestaande historische stad, fungeert hierin als waren-huis; één grote tentoonstelling van waren met een bijbehorende infra-structuur die elk obstakel voor een snelle en soepele circulatie van mens en kapitaal zoveel mogelijk wegneemt.

Het beeld van een labyrint zonder minotaurus doemt nog een keer op uit de navolgende bladzijden, als het verbluffende resultaat van Gerrit Rietveld's stedenbouwkundige onderzoeken. Een ontwerpend onderzoek dat erop was gericht te komen tot een 'nieuwe beelding' op het niveau van de stad. Een 'nieuwe beelding' die de stedelijke ruimte gelijkwaardig wil maken, haar als de ware moderne architectuur wil bevrijden van significante, met waarden bezette verschillen: *'Ook heeft de nieuwe architectuur het 'voor' en 'achter', rechts, ja zoo mogelijk ook het 'boven' en 'onder' gelijkwaardig gemaakt'.*

De artikelen in dit nummer van OASE lijken zich te centreren rond een aantal vragen. Kan aan de openbare ruimte nog een karakter, een reële bestaanswijze toegekend worden, nu karakteristieke verschillen, grenzen, ook die tussen privé en openbaar, steeds verder geëlimineerd worden ten gunste van een onbelemmerde maar tevens strak gereguleerde circulatie? Verandert zij niet steeds meer in een feeëriek, zo aantrekkelijk mogelijk ontworpen etalage die deze doorstroming zowel bevordert als pulseert? En wat betekent dit voor de stedenbouwkundige discipline, de stedenbouwkundige wetenschap of cultuur – dreigt zij hiermee niet te verdwijnen in het *design*, de vervangbare voorstelling, en de programmering van de meer en meer onzichtbaar wordende circulatie- cq. communicatie-netwerken? Lost zij niet op in de transparantie van de warencirculatie?

In het openingsartikel, 'Stad en Netwerk', wordt de vraag opgeworpen of de stedenbouwkunde de klassieke notie van de stad niet moet laten varen, en een nieuw denken zou moeten ontwerpen uitgaande van het steeds wisselende, kaleidoscopische beeld van disjunctieve communicatienetwerken. De stad als 'plaats' zou hierin nog slechts de rol spelen van mogelijkheid, van leegte: *'het 'eigene' (het duurzame) van de 'plaats' verdwijnt in de ruilwaarde'.*

Deze gedachte lijkt echter gedragen te worden door een wat romantisch beeld van deterritorialisering. Een beeld waarin de nomadische stedeling, bevrijd van grenzen, zich impulsief verknoot in daardoor steeds wisselende netwerken. Het slotartikel, 'Metro-beelden', doet de vraag rijzen of de netwerk-technologie niet een stedeling veronderstelt die zich als 'netwerkactor', als een ware man zonder eigenschappen voortbeweegt in een geheel neutrale ruimte; een ruimte zo reëel of irreëel als een beeldscherm.

Op de vraag wat dit alles betekent voor de stedenbouw én ook op de vraag welke houding de architectuur hiertegenover kan innemen – de architectuur als cultuur, discipline, kunst of wetenschap –, zal in OASE zeker teruggekomen worden. Wij zijn niet van plan te verdwijnen.

Gordon Matta-Clark, *Substrait* (ook wel *Underground Dailies* en *New York Underground* genoemd) 1976